

APELOWAĆ (176) *vb impf*

-pp- : -p- (137 : 36), -ll- : -l- (157 : 16).

Wszystkie samogłoski jasne (w tym nagłosowe a niekreskowane 13 r.).

inf apelować (63). ◇ *praes* 1 sg apeluję (11). ◇ 3 sg apeluje (17). ◇ 1 pl apelujemy (1). ◇ 3 pl apelują (14). ◇ *praet* 1 sg m -m apelowałam (1). ◇ 2 sg m apelowałeś (1). ◇ 3 sg m apelował (14). *f* apelowała (6). *n* apelowało (1). ◇ 3 pl m *pers* apelowali (7). ◇ *fut* 3 sg m będzie apelował (1). ◇ 2 pl m *pers* apelować będziecie (1). ◇ 3 pl m *pers* będą apelować (1). ◇ *imp* 2 sg apeluj (4). ◇ 3 sg niech apeluje (1). ◇ 3 pl niechaj apelują (1). ◇ *con* 3 sg m by apelował (6). *f* by apelowała (2). ◇ *con praet* 1 sg m bych był apelował (1). ◇ 3 sg m by był apelował (1). ◇ *impers* ma być apelowano (7). ◇ *praes* bywa apelowano (1). ◇ *praet* apelowano (3), było apelowano (3); apelowano *ModrzBaz* (2); apelowano : było apelowano *SarnStat* (1 : 3). ◇ *fut* będzie apelowano (3). ◇ *part praes act* apelując (4).

Sł stp brak, Cn notuje, Linde XVI w.

1. *praw. Odwoływać się od orzeczenia do sądu lub władzy wyższej instancji, domagać się zmiany orzeczenia, wyroku; appellare Mącz, Calep, Cn; provocare Mącz, Cn [appellare ad maiorem vel acl alium iudicern vocare – odwołać, odzywać, vel alterius iudicis audientiam postulare vel conqueri BartBydż] (173) : ZapWar 1528 nr 2457; RejRozpr E2v; Sąd już wstał. Chryftus Appellowacz [!] dopuścza RejKup ee6, ee6; A gdzieby się nalazło, że dobrze apelował, winę mu wrocić. Diar 93, 93; Abowiem ielli w tych fprawách máłych kthore są o iáki dług álbo o trochę Imienia godzi fye áppellować/ á czemu by fye też tám niegodziło gdzie idzie o gárdło vbogiemu człowiekowi GroicPorz cc3, bb, bb2v [3 r.], bb3v, bb4v, cc, cc2v, oo2v; RejWiz 123v; RejZwierz 79; Możelz ty dekret ferowác/ Mnie też wolno áppellowác RejZwierz 235, 235v; MycPrz B2; WujNT Act 25/21; tedy ten ktory appellował/ fwe trzy grzywny weźmie. SarnStat 796, 203, 320, 535 [2 r.], 543, 796 (12); ná tym Bozkim sądzie/ raz vtráciwłzy/ nie mász gdzie áppeliowác. SkarKaz 8a.*

apelować do kogo, czego (70): Mnich Decretu nieprzymnje [!]. A chce Appellowacz do Ojca RejKup ee5v, ee5v, z8; Diar 95; LubPs C2 marg; A ielli fye ktorey [stronie] Ortel nie podoba/ do wyszłego Sędzięgo áppelluie. GroicPorz Cv, bb, bbv, cc, oo2v; KrowObr 17 [2 r.]; komuby fie krzywdá zdálá w prawie przed Páttrycyufy/ mógl áppellowác do polspółtwá. BielKron 109; Na Arcybiskupá Koleńkiego/ iáko fie żáłowali duchowni y ápelowáli do Papiežá y Cefárzá BielKron 224, 186, 194, 206v, 370v; Mącz 13a [2 r.], 226b, 505b; BiałKat 123v [2 r.]; RejZwierz 166; ModrzBaz 89v, 90v, 91v; Bázylides y Márcyális z Hifzpániey od innych Biskupow potępioni áppellowáli do Stephaná Papiežá SkarJedn 128, 106, 109, 128, 130, 262; SkarŻyw 510; Y náydzie sąd niewinnego niewinnem. Przecie on vbogi á zły/ chcąc co wyrwác/ ápeluie do Trybunału. GórnRozm Iv; Appello – Naziwám, mianuie. Appellowacz do infsego fędzięgo. Calep 83a; Phil L4; Lecz gdy Fetus kwoli Zydom chciał go pošláć do Ieruzálem/ Páweł do Cefárzá áppellował. WujNT Act 25 arg, s. 392, Act 25/11, 12, 25, s. 498 [2 r.] (11); woli każdy ábbrewiáturá isdz, nie áppelluie do wyszłego práwá, lámégo pána pošciągnác. SarnStat 1276, 161, 606, 651 [2r.], 742, 951 (15); SkarKaz 2b [2 r.]; SkarKazSej 679b [2 r.]. Cf apelować od kogo, czego, apelować z czego do kogo, Szeregi.

apelować od kogo, czego (63): strona pozwana ma fthacz y dossicz wiednaniv y zakladovi dossicz vczinicz od rzeczy ossádzoney nye appellvycz ZapWar 1550 nr 2655; OD Sentencyey obcięzliwey/

zarazem ma być Appellowano do wyższego Sędziego/ podług porządku prawá *GroicPorz* bb; KAżdy ktory łye rozumie być iákim niespráwiedliwym łkazánim obciázony/ w káżdey łprawie od káżdego wciázania może áppellowáć. *GroicPorz* bb2v; APpellowáć żaden niemoże od Dekretu Krolewłkiego. *GroicPorz* cc2v, bb [3 r.], bb2v, bb3, bb4v, cc [3 r.], m4v, łv, oo2v; *OrzList* h4v; *RejZwierz* 3; luter otworzył powtore pirwłzà Apellácià/ przez ktorà apelował od Papieżà na Koncilium *BielKron* 196, 186, 194, 196, 228; *Mqcz* 13a; *RejZwierc* 166; Na oštátek/ y to trzeba poštánowić/ od ktorych łędziow ma być áppellowano/ á od ktorych nie? *ModrzBaz* 89v; w ták wielkiem mnoštwie práwuiących łię/ bárzo ich máło iest/ ktorzi by od powiátowego łędziogo niemieli ná wálny łeym áppellowáć. *ModrzBaz* 138, 89v, 90v, 91v, 92v; *NiemObr* 178; *PudłFr* 29; *Calep* 229b; *Phil* L4; áby káżdému było wolno od łkazánia Sędziego Ziemłkiego albo Grodzkiego nie przez obyczay rułzenia łędziogo/ ále prosto łłowem áppellowáć/ ná roki główné *SarnStat* 535 [*idem* 807]; Sędzia od którego było áppellowano/ ma przez włzelkiéy przygány zołtác. *SarnStat* 535 [*idem* 807]; A od łądu záládzonégo mieyłckim łpofobem do łądu wysłzého Práwá áppellowáć iest obyczay w Krákwłskiéy żiemie. *SarnStat* 651161, 203, 606, 806, 807 [3 r.] (24); *SkarKaz* 2b; Od łeymow gdzie łię wciékác y áppellowáć będziecie? *SkarKazSej* 659b; [*Konstantyn*] Donátyłty heretyki/ gdy od łądu kołcielnego do niego áppellowáli/ ták zgromił *SkarKazSej* 679b, 679b. Cf *Szeregi*.

apelowác z czego do kogo (2): *GroicPorz* bbv; Z wielkich rokov może do Krolá áppellowáć. *UstPraw* G3v.

apelowác z czego na co: Atam z wieczow może na pirwłfy Syem po wieczach zložony appellovacz, ielłibi łie komv wieczova skazn nie podobala. *ComCrac* 17.

apelowác na co = apelowác dokąd (14): ielłiby kto mnimal iżby miał krzywđę/ wolno áppellowáć ná Syem. *UstPraw* Hv; Apellował też Potym ná Concilium *BielKron* 194, 196 [2 r.], 210, 228; *ModrzBaz* 138; *NiemObr* 178; *SarnStat* 535 [2 r.], 807, 813, 1279. Cf *apelowác od kogo, czego, apelowác z czego na co*.

apelowác na co: A drudzy zaráz łkoro Pífarz przeczci áppellácià; tedy ià łobie *ad verbum* łtroná ná *pugillares* wypíłue, żeby ná nię mogłá przypátrzywłzy łie łłowom y rzeczy áppellowáć, y *Contróuerfià* píłác. *SarnStat* 1298.

apelowác przed co: przed Máiełtat Cefarłki ápelowáli prołzác áby zázłe niemiał/ iedno potrzebie łolgował *BielKron* 206v.

Szeregi: »nie apelowác ani odwołác się ani naganić; nie naganić ani apelowác« (1 : 1): ktore kolwiek łkazánie przeciw niemu wynidzie/ tego niemoże nágánic/ áni od niego áppellowáć. *GroicPorz* m4v; włzákże od tego łkazánia gdy go Sędzia czynił ten Piotr nie appellował/ áni łie do wysłzého Sędziego odwołał/ áni nie nágánił [*non provocavit, nec appellavit JanStat* 649]. *SarnStat* 806.

»apelowac (a) odzywác (się); odzywac się (abo) apelowác« (6 : 2): Apello, Zowie/ Mowie ku komu. Też/ W ładziech Appelluyę á odzywam łie/ od yednego łędziogo do drugiego. *Mqcz* 13a; *Provoco*, Z dáleká wołam/ też podułzczam/ pobudzam/ też odziwam łie do włzého łądu/ áppeluyę. *Mqcz* 505b; *Cum ad Regem provocasset*, Gdy do krolá áppellował/ odzywał łie. *Mqcz* 505b, 13a, 505b [2 r.]; od którego roku nie będzie mu wolno do Ziemie albo Powiátu odzywác łie ábo áppellowáć [*appellare JanStat* 609]. *SarnStat* 606, 956.

»ruszać, ruszyć i (albo) apelować« (3): Włzakże Sędzięgo łámego rufzáią, y appelluią, a nie Podłędká. *SarnStat* 561; będzie káždýy łtronie wolno rufzyć albo áppellowác [*appellare JanStat* 491]. *SarnStat* 720, 841.

Przen: uciekác się, zwracác się (13) :

apelowác do czego (13): ápelluy pilno do miłofierdzya Páńfkiego łwięthego/ á wołay do niego *RejPos* 249; Tákże y przypadek gniewu s ktoreyby łie kolwiek przyczyny trefił ma vważác/ iefli z żártu/ iefli vmyłny/ [...] á áppellowác do łłufznego rozmyłłu. *RejZwierc* 80v, 236v; do wízu Wáłzýy X. M. áppelluię *SarnStat* 168, 25. *Cf apelowác od czego do czego, apelowác do czego o co, apelowác z czym do czego, Zwroty.*

apelowác od czego do czego: gdy kto od łpráwiedliwóści do miłofierdzia áppelluie *SkarKaz* 3a.

apelowác do czego o co: O nieprawdę dogęby ápelluią *RejZwierc* Bbb.

apelowác z czym do czego(4): *RejWiz* 38v; Bo s tą [*cnotą*] iedno do włtydu mułi áppellowác. *RejFig* A3; *RejZwierc* 80v *margin*, Bbb3. *Cf Zwroty.*

Zwroty: »apelowác do groźby« = *grozić:* Krol w łtráchu/ gdy do groźby drudzy áppelluią. *StryjWjaz* C2v.

»apelowác do rozumu« (4): Miałbył włzytko opułócić co iefł przyłtoynego/ Chciałbych s tym áppellowác do rozumu twego. *RejWiz* 38v; Z gnyewem do rozumu áppellowác. *RejZwierc* 80v *margin*, Bbb3; *SkarKaz* 313b.

2. Powoływác się na cół (3) :

apelowác do czego (3): [*aby się katolicy heretykom*] gdy do Graeckiego textu áppelluią/ zwodzić niedopułzczáli *WujNT* 17 *przedm*, 576. *Cf apelowác od czego do czego.*

apelowác od czego do czego: A iuż to Nowokrczeńcy od piłmá do Doktorow áppelluią? y z Doktorow piłmá poprówuią? *WujNT* 555.

Synonimy: *naganić, odwołác się, odzywác się, ruszac.*

Cf APELOWANIE, APELUJĄCY